

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.353/2021/6.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Osztovits András előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Dr. Felker Katalin ügyvéd

Az alperesek: ... I. rendű

... II. rendű

... III. rendű

... IV. rendű

... V. rendű

Az alperesek képviselői: Dr. Béres B. István Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Béres B. István ügyvéd) I. rendűért

... II. rendűért

... III. rendűért

... IV. rendűért

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.048/2021/10. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapest Környéki Törvényszék 12.G.40.044/2019/57. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemben támadott részében hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 64.980 forint (hatvannégyezer-kilencszáznyolcvan) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy a felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 2.824.700 (kettőmillió-nyolcszázhuszonnégyezer-hétszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] 2008. május 6-án a felperes és a II. rendű alperes mint adósok az I. rendű alperessel mint hitelezővel deviza alapú kölcsönszerződést kötött. A szerződés – egyebek mellett – rögzítette, hogy az I. rendű alperes 141.360 CHF összegű kölcsönt nyújt 192 hónap futamidőre. A kölcsön éves kamatlába a szerződéskötés napján évi 6,19%, amely 6 hónapos kamatperiódusként változik. A kölcsön teljes hiteldíjmutatója 6,84%. A kölcsönszerződés vonatkozásában bármilyen pénzbeli kötelezettség CHF-ben teljesítendő, más pénznemben való teljesítés esetén a bank az általa esedékesség napján alkalmazott, a bank hirdetményében hivatkozott számlakonverziós deviza eladási árfolyamon kiszámított összeget fordít az esedékessé vált kötelezettség teljesítésére. Az első törlesztés megfizetése 2008. július 15., az utolsó törlesztőrészlet megfizetése 2024. május 15.

[2] A szerződés VII.2. pontja szerint az adósok kifejezetten akként nyilatkoztak, hogy a banki felvilágosítást, amely szerint a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázat

keletkezhet, abban az esetben az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás, megértették és ezen információk tudatában is igénybe kívánják venni a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget.

[3] A kölcsönszerződés aláírásával egyidejűleg a felperes és a II. rendű alperes aláírták a „Tájékoztatás a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól” megnevezésű iratot, amely egyebek mellett tartalmazta: a bank a folyósított kölcsönösszeget a választott devizanemben tartja nyilván, és az adósok arra vállalnak kötelezettséget, hogy a kölcsönt a kiválasztott külföldi devizában fizetik vissza. Tekintettel arra, hogy a forint és a választott idegen deviza átváltási aránya – árfolyam – a napi piaci mozgások hatására változhat, az I. rendű alperes felhívta a figyelmet arra, hogy egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás, emelkedés az adósoknak előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. E finanszírozás előnye, hogy amint a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben esik az árfolyama, úgy csökken a finanszírozás forint ellenértéke, vagyis a tőkeösszeg és kamatai visszafizetését szolgáló törlesztőrészleteket fedező deviza megvásárlása kevesebbe kerül az adósoknak, ahhoz kevesebb forint szükséges. Fordított esetben azonban a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a finanszírozás ellenértéke: a tőkeösszeg és kamatainak (törlesztőrészleteinek) megfizetéséhez ebben az esetben magasabb forintösszeg szükséges, tehát ebben az esetben a felvett devizahitel visszafizetéséhez több forintot kell a megfelelő devizanemre átváltva felhasználni.

[4] 2016. augusztus 15-én az I. rendű alperes a kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta.

[5] Az I. rendű alperes 2017-ben a kölcsönszerződésből eredő követelését a III. rendű alperesre engedményezte, majd a követelés újbóli engedményezésére 2019-ben került sor a IV. rendű alperes részére, aki a követelést tovább engedményezte az V. rendű alperes részére.

A felperes keresete és az alperesek védekezése

[6] A felperes keresetében elsődlegesen a perbeli kölcsönszerződés létre nem jöttének megállapítását kérte arra hivatkozással, hogy a jogviszony mögött valójában egy befektetési jogügylet állt, amelyről nem volt tudomása. Másodlagosan a szerződés semmisségének megállapítását kérte a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjaiba ütközésre hivatkozással. Harmadlagosan a kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezése (VII.2.) tisztességtelenségének és ezáltal a szerződés érvénytelenségének megállapítását, ennek hiányában a szerződés részleges érvénytelenségének a megállapítását a kölcsönszerződés I.4. pontjába foglalt tisztességtelen feltételre tekintettel. A teljes érvénytelenség esetére kérte a szerződés hatályossá nyilvánítását annak megállapításával, hogy a felperes tartozása 7.962.042 forint tőke és annak kamatai.

[7] Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. A II. rendű alperes a kereset teljesítését nem ellenezte. A III. rendű, IV. rendű és V. rendű alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megítélése szerint a felperes és a II. rendű alperes, valamint az I. rendű alperes között az rPtk. 523. § (1) bekezdése szerinti kölcsönszerződés jött létre, amely a felperes által hivatkozott egyetlen okból sem érvénytelen.

[9] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét annak fő tárgya tekintetében helybenhagyta. A fellebbezés indokaira tekintettel azt állapította meg: az elsődleges kereseti kérelem vonatkozásában a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 123. §-a szerinti törvényi feltételei nem állnak fenn, tekintettel arra, hogy a felperes nem állított olyan, az I. rendű alperessel szemben fennálló jogát, amelynek védelméhez a kért megállapítás szükséges lett volna, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének e körben tett megállapításait nem vizsgálta, azt az indokolásból mellőzni rendelte.

[10] A másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában az ítéletábra úgy ítélte, hogy a perbeli kölcsönszerződés eleget tesz az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjában írtaknak tekintettel arra, hogy I.1. pontja rögzíti a kölcsön összegét 141.360 svájci frankban. A Kúria 6/2013. PJE határozata értelmében nem szükséges, hogy a kölcsönadott folyósított összeg, illetve a törlesztések összege tételesen szerepelje a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok kiszámítható módon vannak meghatározva. A folyósítandó forintösszeg azért nem kerülhetett a perbeli esetben a szerződéskötéskor meghatározásra, mivel a kölcsön folyósítására a szerződés II.2. pontjába foglalt együttes folyósítási feltételek teljesítése az adóstól függött, a folyósítás időpontja pedig csak ezen feltételek maradéktalan teljesülését követő 8 munkanapon belül történt meg. Az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjával kapcsolatban a másodfokú bíróság utalt a Kúria 6/2021. PJE határozatában írtakra, amely szerint a kölcsönszerződés csak abban az esetben semmis, ha egyáltalán nem tartalmazza az éves százalékbán kifejezett teljes hiteldíj mutatót. A perben azt a felperes sem vitatta, hogy a THM-et tartalmazza a szerződés, álláspontja szerint annak összege nem megfelelő módon került kiszámításra, ami azonban a hivatkozott indokokra figyelemmel a szerződés érvénytelenségét nem eredményezheti. Az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja körében a másodfokú bíróság utalt arra, hogy a felperes módosított keresetében e körben már csak azt a hivatkozását tartotta fenn, hogy az ügyleti kamat mértéke nem megfelelően került meghatározásra. A másodfokú bíróság arra utalt, hogy az a körülmény, hogy a szerződésben meghatározott kamatmértékkel szemben az I. rendű alperes a futamidőre esetlegesen eltérő kamatot számolt el, azt az I. rendű alperes ellen a végrehajtás megszüntetése iránti perben lehet vitatni. Az rHpt. 213. § (1) bekezdése e) pontja vonatkozásában a másodfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy a kölcsönszerződés I.2. és IV.5. pontja tartalmazza a törlesztőrészek számát és induló összegét, amelyeket a későbbiekben éppen a deviza alapú és a türelmi idő konstrukciók jellegére tekintettel pontosan előre meghatározni nem lehetett, de ilyen kötelezettség az rHpt. hivatkozott rendelkezéséből sem állapítható meg.

[11] A másodfokú bíróság az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás megfelelősége kérdésében a kölcsönszerződés VII.1., VII.2. pontjai és a külön aláírt tájékoztatás szövegét együttesen mérlegelve jutott arra a megállapításra, hogy az megfelel az rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglalt formai követelményeknek, valamint az az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján sem tisztességtelen figyelemmel arra, hogy az alapján az átlagfogyasztó mércéje

szerint megítélve a tájékoztatás világos és érthető volt, így a támadott feltételek tisztességtelensége nem volt vizsgálható.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[12] A felperes felülvizsgálat kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és közbenső ítélet meghozatalával a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását kérte. Előadta, hogy nem támadja a jogerős ítéletnek az elsődleges kereseti kérelmét elutasító rendelkezését arra alapítottn, hogy az rPp. 123. §-a alapján nem volt lehetősége annak előterjesztésére, a jogerős ítéletnek ezt a döntését tudomásul veszi. Álláspontja szerint egyebekben a jogerős ítélet az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjába, az rPtk. 209. § (1) bekezdésébe, valamint a vonatkozó kúriai és EU bírósági joggyakorlatba ütköző módon jogszabálysértő. Állította, hogy az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja alapján azért semmis a szerződés, mert nem tartalmazza a szerződés tárgyát. A szerződés egyik pontja sem tartalmaz olyan rendelkezést, amely alapján a kölcsönszerződés szerint megállapítható lett volna a kölcsönadott devizaösszegnek megfelelő forintösszeg, illetve erre vonatkozóan egyik pont sem tartalmaz olyan rendelkezést, amelyből a visszafizetendő forintban meghatározható törlesztőrészek egyértelműen kiszámíthatóak lennének. Az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja miatt a jogerős ítélet azért jogszabálysértő, mert a kölcsönszerződés nem tartalmazza a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett egyéb esetleges költségek meghatározását és összegét, vagy ha ilyen költségek pontosan nem határozhatók meg, az ezekre vonatkozó becslést. Az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjának előírása azért nem teljesült, mert az ügyleti kamat mértékét a szerződésben konkrétan kell meghatározni, annak tájékoztató jellegű közlése és szerződésbe foglalása nem felel meg a jogszabályi előírásoknak. Ebből következik, hogy a szerződés nem tesz eleget az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltaknak sem, mivel a szerződés tartalmazza ugyan a törlesztőrészek számát és összegét, azokban az az árfolyam rögzítésének elmaradása és a tényleges kamat mértéke meghatározásának hiánya miatt nem fogadható el akként, hogy az megfelel a jogszabályi előírásnak. A felperes szerint a kockázatfeltáró nyilatkozat nem világos, nem egyértelmű az alapján nem állapítható meg a kockázatviselés korlátlan jellege és annak a fizetési kötelezettségére gyakorolt gazdasági hatása sem.

[13] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[14] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta. Megállapította, hogy az a hivatkozott indokok alapján nem jogszabálysértő.

[15] A Kúria rögzíti: a felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletet kizárólag a teljes szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmeit elutasító rendelkezései körében támadta, erre figyelemmel a Kúria csak azt vizsgálhatta, hogy a szerződés eleget tesz-e az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjában írtaknak, valamint, hogy az árfolyamkockázat felperesre telepítő rendelkezései tisztességtelennek minősülnek-e az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján.

[16] Egyetértett a Kúria az eljáró bíróságokkal abban, hogy a vizsgált kölcsönszerződés érvénytelensége az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjaiban meghatározott semmisségi okok egyike miatt sem volt megállapítható.

[17] A perbeli kölcsönszerződés I.1. pontjában foglaltak szerint a kölcsön összege 141.360 CHF. A szerződő felek a kölcsönszerződés tárgyának ilyen formában történő meghatározásában állapodtak meg. A 6/2013. PJE jogegységi határozat szerint elég, ha a szerződés hatályosulásának időpontjában kiszámítható a kölcsön összege, nem feltétlenül szükséges „fix” összeg meghatározása. Ez egyes esetekben nem is lehetséges, hiszen a szerződés megkötésekor még nem lehet tudni, hogy a kölcsön folyósítása mikor történik, és a folyósítás időpontjában milyen árfolyamok fognak érvényesülni. Ezt a számítási módot a felperes elfogadta, továbbá felvette a kölcsönt (Pfv.I.20.306/2022/4.).

[18] A THM mikénti feltüntetését illetően a Kúria a 6/2021. PJE határozatában értelmezte a rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontját: a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés akkor tekinthető semmisnek az rHpt. hivatkozott rendelkezése alapján, ha az az éves, százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót egyáltalán nem tartalmazza. A THM-et feltüntető szerződések esetén a nem valós, vagy nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően feltüntetett THM vizsgálatára és jogi következményeinek levonására nem a semmisség, hanem az érvénytelenséget kiváltó – és a bíróságok által hivatalból nem észlelhető – megtámadási okok közé tartozó tévedés, megtevesztés alapján kerülhet sor. A kölcsönszerződés III.1. pontja a THM mértékét feltüntette (6,84%), így a felperes rHpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjára való hivatkozása alaptalan volt.

[19] A kölcsönszerződés III.3. pontja a kölcsön ügyleti kamatát is tartalmazta (6,19%). A rHpt. felperes által hivatkozott rendelkezése annak hiányához kötötte a szerződés semmisségét. A kamat, illetve összetevői, azok változása kiszámításának az esetleges átláthatatlansága nem a rHpt. szerinti semmisséget, hanem a meghatározás módjának tisztességtelenségét vetheti fel. (Gfv.V.30.270/2021/4.)

[20] A felperes szerint a szerződés azért nem tesz eleget az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontjában írtaknak, mert tartalmazza ugyan a törlesztőrészletek számát és összegét, de azok az árfolyam rögzítésének elmaradása és a tényleges kamat mértéke meghatározásának hiánya miatt nem felelnek meg a jogszabályi előírásnak. A Kúria rögzíti, e jogszabályhely helyes értelmezése alapján ilyen kötelezettség nem állapítható meg. A devizaalapú kölcsönszerződés konstrukciójából is következően az árfolyam nem rögzített, így a szerződés ez okból nem is tartalmazhat. Az előző pontokban kifejtettek szerint az ügyleti kamat mértékét a jogszabályi előírásoknak megfelelően tartalmazza a kölcsönszerződés, így tehát a szerződés ez okból sem érvénytelen.

[21] A Kúria az I. rendű alperes perbelivel megegyező szerződéses feltételeit és azonos tartalmú árfolyamkockázati tájékoztatását már több ügyben is vizsgálta, és azt világosnak és érthetőnek találta, amiből az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró szerződéses feltételek tisztességes jellegére következtetett (Gfv.VII.30.371/2020/7., Gfv.VII.30.220/2020/6., Pfv.I.20.125/2021/3.). Megállapította, hogy a szerződésbe foglalt és a külön okiratban adott tájékoztatásból kitűnik, a kockázat reális és bármilyen mértékű lehet, és

figyelmeztetést tartalmaz arra vonatkozóan is, hogy mindez a fizetési terhek jelentős növekedésével járhat, amit az alperes nem vállal át. A tájékoztató alapján az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, átlagos fogyasztó felmérhette az árfolyamváltozásnak a szerződés teljesítésére kiható lehetséges következményeit, és a személyi, vagyoni viszonyaira vonatkozó akár jelentős hatását.

[22] A Kúria figyelemmel volt a fentiekén túl arra is, hogy Jogegységi Panasz Tanácsa a 2021. november 22-én hozott és a Magyar Közlöny 2021. évi 243. számában 2021. december 28-án közzétett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: JPE határozat) értelmében a 2/2014. PJE határozat 1. pontja (Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen) azzal a kötelező (kiegészült) értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet (JPE határozat elvi tartalom, 34. pont).

[23] Az I. rendű alperes tájékoztatója fenti elveknek való megfeleléséről a Kúria a JPE határozatot követően szintén állást foglalt már (Gfv.VI.30.226/2021/9.), amelyre tekintettel az előzőekben megjelölt egyedi ügyekben folytatott joggyakorlata a JPE határozatot követően is kötelező erejűként hivatkozható.

[24] A felperes sem a keresetében, sem a felülvizsgálati kérelmében nem hivatkozott a Kúria által korábban még nem vizsgált szempontra, amely megalapozhatta volna a kialakult joggyakorlatától való eltérést.

[25] A Kúria mindezekre figyelemmel nem találta megállapíthatónak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértéseket, ezért a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[26] rHpt. 213. § (1) bekezdés a) b), c) e) pont; rPtk. 209. § (1) bekezdés

[27] 6/2013. PJE, 6/2021. PJE

[28] Jpe.I.60.015/2021/15.

A döntés elvi tartalma

[29] I. A fogyasztási kölcsönszerződés rHpt. 213. § (1) bekezdés b) és c) pontja szerinti semmisségét csak a THM, illetve a kamat feltüntetésének hiánya eredményezi.

[30] II. Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás megfelelő, mert abból a fogyasztó felismerhette, hogy az általa kötött szerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, annak konkrét lényegét, mibenlétét, a fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy kockázatviselésének nincs felső határa, azaz a devizaalapú konstrukció adóst érintő súlyos gazdasági következményeit.

Záró rész

[31] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban pervesztes felperest kötelezte az rPp. 270. § (1) bekezdése szerint irányadó 78. § (1) bekezdés alapján az I. rendű alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült – 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdésére figyelemmel az I. rendű alperes jogi képviselője által benyújtott megbízási szerződésre és költségjegyzékre figyelemmel, 3 óra munkadíjjal számolt – költségének megfizetésére.

[32] A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

[33] A Kúria ítélete ellen a felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

[34] A Kúria döntését az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül hozta meg.

Budapest, 2022. május 31.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András s.k. előadó bíró,
Dr. Farkas Attila s.k. bíró

hitelélül:

A kiadmány

S.K.

bírósági ügyintéző